

**«ГАЛИЦЬКА НАКЛАДНЯ» ЯКОВА ОРЕНШТАЙНА:
УКРАЇНСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У КОЛОМІЇ
(1903–1939 РР.)**

Автор проєкту: АРІХ Тимур Вікторович, студент I курсу спеціальності «Журналістика» Відокремленого структурного підрозділу «Івано-Франківський фаховий коледж Карпатського національного університету імені Василя Стефаника», слухач секції історії України Малої академії наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: МАКСИМЕЦЬ Богдан Володимирович, кандидат політичних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист, керівник секції історії України МАНУМ Івано-Франківської міської ради

Актуальність теми. У сучасному світі питання толерантності та міжнаціональної співпраці є фундаментом стабільного суспільства. Історія Коломиї періоду 1867–1939 рр. демонструє унікальний приклад того, як представники різних етносів спільно творили національний культурний продукт. Постать єврейського видавця Якова Оренштайна (1875-1942), найбільшого популяризатора української книги, є антропологічним доказом пріоритету культури над етнічними розбіжностями. Дослідження цього досвіду допомагає спростувати стереотипи про історичну ворожнечу народів Галичини.

Метою роботи є аналіз діяльності видавництва «Галицька накладня» як моделі успішної взаємодії української та єврейської культур у Коломиї та визначення ролі Якова Оренштайна у збереженні української літературної спадщини.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- проаналізувати історичні передумови мультикультуралізму Коломиї кінця XIX – початку XX ст.;
- вивчити біографію та видавничу стратегію Я. Оренштайна через призму досліджень І. Монолатія;
- охарактеризувати репертуар видань «Галицької накладні» та їхнє значення для українського відродження;
- виявити спільні точки дотику в естетиці та оформленні книг.

Об'єкт дослідження – процес міжнаціональної культурної взаємодії в Коломиї у першій половині ХХ ст.

Предмет дослідження – видавнича та меценатська діяльність Якова Оренштайна як форма українсько-єврейського культурного симбіозу.

Теоретичну базу роботи становлять праці професора Івана Монолатія, зокрема монографія «Вічний жид з Коломиї», де системно досліджено феномен Оренштайна без радянських ідеологічних кліше. Також використано дослідження проблем взаємодії етнонацій, а для верифікації біографічних даних — матеріали «Енциклопедії історії України» (Інститут історії України НАН України). Джерельною базою послужили каталоги видань «Галицької накладні» та оцифровані примірники книг з фондів Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого.

У практичній частині було проведено контент-аналіз видавничого портфеля «Галицької накладні». Встановлено, що переважну більшість видань склали твори українських класиків (зокрема Т. Шевченка, І. Франка, О. Кобилянської) та науково-популярні брошури для українського селянства. Вивчення візуального складника серії «Загальна бібліотека» (понад 200 томів) показало, що Оренштайн залучав кращих українських графіків, створюючи єдиний європейський стиль української книги. Дослідження локації видавництва (вул. Ягеллонська, нині — Чорновола) дало змогу реконструювати «культурну мапу» тогочасної Коломиї.

Отже, результати дослідження підтверджують, що Коломия періоду 1867–1939 рр. була майданчиком міжнаціонального діалогу, де інтереси єврейської громади гармонійно поєднувалися з культурними потребами українців. Оренштайн виступив як культурний менеджер, вивівши українську книгу на міжнародний рівень. Діяльність «Галицької накладні» довела, що взаємний вплив культур збагачує обидві сторони. Автором систематизовано та опрацьовано дані про книжкові та нотні видання «Галицької накладні», що дозволило реконструювати масштаб діяльності видавництва. Аргументовано, що діяльність «Галицької накладні» стала інструментом масової просвіти та інтеграції української культури в європейський простір. Трагічне припинення діяльності видавництва у 1939–1944 рр. під впливом тоталітарних режимів стало втратою всього цивілізаційного простору Коломиї.